

Crna Gora

Ministarstvo ekonomije

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE O NACRTU »STRATEGIJE ZA CJELOŽIVOTNO PREDUZETNIČKO UČENJE 2015-2019«

U skladu sa Uredbom o postupku i načinu sprovođenja Javne rasprave u pripremi zakona ("Službeni list Crne Gore", broj 12/12), Ministarstvo ekonomije-Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća i Ministarstvo prosvjete su 22. oktobra 2014. godine, pokrenuli javnu raspravu o nacrtu »Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019«.

Javna rasprava je pokrenuta:

- objavljivanjem Javnog poziva sa Programom javne rasprave u dnevnom listu „Pobjeda“,
- na internet stranici Ministarstva ekonomije-Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća www.nasme.me, Ministarstva prosvjete www.mps.gov.me i na portalu e-Uprave www.euprava.me,

Javnim pozivom su pozvani građani, stručne i naučne domaće i međunarodne institucije, državni organi, poslovne asocijacije, mala i srednja preduzeća, nevladine organizacije, mediji i druge zainteresovane organizacije da svojim prijedlozima, komentarima i sugestijama doprinesu razvoju svijesti o značaju preduzetničkog učenja za cjelokupan društveno-ekonomski razvoj.

Dodatno, upućeni su dopisi ministarstvima, državnim institucijama, univerzitetima, školama, poslovnim udruženjima i asocijacijama, nevladinim organizacijama, donatorima, malim i srednjim preduzećima, za davanje prijedloga i sugestija.

Javna rasprava je trajala do 30.novembra 2014. godine.

U okviru Javne rasprave, 29. oktobra 2014. godine je organizovan Okrugli sto u Podgorici. Okruglom stolu su prisustvovali predstavnici Ministarstva ekonomije-Direkcije za razvoj MSP, Ministarstva prosvjete, Evropske trening fondacije-ETF, SEECCEL, preko 40 predstavnika ministarstava, državnih institucija, poslovnih asocijacija, NVO, osnovnih i srednjih škola, Univerziteta, medija.

U uvodnom izlaganju, direktor Direkcije za razvoj MSP, Aleksandar Pavićević je ukazao na neophodnost pravilnog razumijevanja šireg konteksta cjeloživotnog preduzetničkog učenja od

strane svih direktnih i indirektnih učesnika u procesu obrazovanja i osposobljavanja. Naglašeno je i da razvoj preduzetničkih vještina predstavlja jedan od prioriteta politike razvoja ljudskih resursa u Crnoj Gori, ali i da postoji obaveza usklađivanja obrazovnog sistema sa zajedničkim Evropskim okvirom i Strategijom razvoja Evrope EU 2020, u kome kompetencija preduzetništvo zauzima važno mjesto. Takođe, ukazano je na potrebu za multisektorskim pristupom i bliskom saradnjom relevantnih partnera na nacionalnom i regionalnom nivou kroz sinergiju između ključnih aktera uključenih u obrazovne i procese osposobljavanja.

Javnost je informisana i o tehničkoj podršci u izradi Strategije koju je obezbijedila Evropska trening fondacija-ETF, a veliki doprinos dali su članovi Radne grupe sastavljene od predstavnika relevantnih ministarstava i institucija koje se bave procesima obrazovanja i preduzetničkog osposobljavanja u Crnoj Gori.

Generalna direktorica Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete, Nataša Gazivoda, navela je da Ministarstvo prosvjete teži da izgradi obrazovni sistem koji stvara pretpostavke za buduće generacije učenika koji će nakon završetka formalnog obrazovanja biti kreativni, imati smisao za inicijativu i biti spremni za odgovorno preuzimanje rizika. Istaknuto je da osnovno obrazovanje ima važnu ulogu u razvoju preduzetničke kompetencije, zbog čega je preduzetničko učenje uključeno u nastavni plan osnovne škole kao međupredmetna oblast. Takođe je navedeno da se preduzetništvo u osnovnoj školi izučava i kao izborni predmet i program, a dodatno je urađen je i program obuke za nastavnike kako bi se osposobili da integrišu učenje za preduzetništvo u redovne nastavne aktivnosti. U dijelu opšteg srednjeg obrazovanja, uveden je nastavni predmet preduzetništvo po prvi put ove godine kao izborni predmet, dok je u srednjim stručnim školama Preduzetništvo zastupljeno kao redovni stručno-teorijski ili kao izborni predmet. Strategija cjeloživotnog preduzetničkog učenja na sistematičan i sveobuhvatan način omogućava da se preduzetničko učenje unapređuje kroz brojne aktivnosti.

Menadžer za Crnu Goru Evropske trening fondacije-ETF, Margareta Nikolovska, je ukazala na činjenicu da je ETF odlučio da podrži Crnu Goru u izradi pomenute Strategije zbog preduzetih reformi tržišta rada i napora Vlade Crne Gore da promoviše konkurentnost i socijalne reforme. Ukazano je na činjenicu da vještine predstavljaju izazov za zapošljavanje uopšte i zapošljavanje mladih i to ne samo za Crnu Goru, već i za zemlje članice Evropske unije. Vještine treba razviti kroz edukaciju, treninge i cjeloživotno učenje. Predstavljani su i principi Torino i Briž procesa koji su se koristili u definisanju ključnih prioriteta za Crnu Goru.

Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019 predstavlja nadogradnju prethodne strategije i treba da doprinese razvoju vještina pojedinca do 2020. godine. Realizacija predstavlja širi proces koji uključuje veliki broj aktera i ujedno pokušaj da se promijeni i unaprijedi cijeli sistem. Smatra da nastavnici i direktori škola treba da rade zajedno na razvijanju znanja i preduzetičkih sposobnosti. Važno pitanje je i pitanje implementacije Strategije i potrebe da bude finansijski podržana, kako od strane Vlade Crne Gore, tako i mogućnosti koje se nalaze u okviru IPA fondova. Od strane ETF je iskazana zahvalnost i zadovoljstvo ulozenim naporima na izradi Strategije.

Maja Ljubić, pomoćnik direktora Regionalnog centra za razvoj preduzetničkih kompetencija – SEECCEL, Zagreb, Hrvatska, smatra da se neće raditi velike reforme jer je puno toga već odrađeno, ali će Strategija predstavljati korak naprijed za već započete promjene na putu ka Evropskoj uniji. Cjeloživotno preduzetničko učenje je u Evropi postavljeno u strategiji Evropa 2020, ali ključni dokument je EU Akt o malim preduzećima, gdje je fokus na razvoju ljudskih

resursa, što je prepoznato u Strategiji. Ujedno Strategija prepoznaje jednu od 8 ključnih kompetencija, a to je preduzetništvo koja treba biti primijenjeno kod svakog građanina jer na taj način će se puno postići u kreiranju novih okvira za preduzetništvo. Od ključnog značaja je i saradnja obrazovnog sistema i samih preduzetnika, ali i saradnja sa komorama i poslovnim udruženjima. Uključivanje žena predstavlja »motor« koji može povećati broj novih radnih mjesta. SEECEL je u proteklom periodu realizovao konkretne projekte i raspolaže primjerima dobre prakse od kojih se izdvaja izbor 2 osnovne škole iz Crne Gore koje implementiraju preduzetničko učenje. Bitno je iskoristiti projekte HE Innovative i Entrepreneurship 360 koji će pomoći fakultetima za procjenu implementacije preduzetničkog učenja i napredovanja. U implementaciji Strategije je bitno jasno definisati nosioce i finansijska sredstva. Iskazana je spremnost za pružanje podrške SEECEL-a u realizaciji konkretnih projekata i aktivnosti i u narednom periodu.

Anđela Gajević, koordinator Radne grupe za cjeloživotno preduzetničko učenje, ispred Direkcije za razvoj MSP je detaljno prezentirala Nacrt Strategije sa institucionalnog aspekta koordinacije u izradi strategije i pruženoj tehničkoj podršci od strane ETF. Detaljno je predstavljena i strateška vizija, ključne reference prilikom izrade, strateški ciljevi, ključni izazovi i prioriteti, primjeri dobre prakse, implementacija i monitoring strategije, kao i petogodišnji okvirni Akcioni plan. Posebno je naglašena buduća uloga Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje u implementaciji i praćenju implementacije strategije, koordinaciji i promociji preduzetničkog učenja.

Stephen Batstone, ekspert Evropske trening fondacije-ETF, angažovan u izradi strategije, predstavio je programe podrške Evropske unije kao mogućnosti za realizaciju određenih mjera strategije. Tu su, prije svega, program predpristupne pomoći IPA II, zatim program za konkurentnost MSP-COSME, ERASMUS +, program Erasmus za mlade preduzetnike, program za inovacije HORIZON 2020, HE Innovate. Predstavljeni su i alati za primjere dobre prakse, vodiči i izvještaji o preduzetničkom učenju u Evropi.

U okviru diskusije iznijeti su sljedeći komentarii prijedlozi:

Predstavnica Zavoda za školstvo-ZZŠ, Nevena Čabrilović, član Radne grupe, je navela da se teži postizanju preduzetničke pismenosti u društvu. Prethodna Strategija je postavila temelje nove strategije, a značajan broj mjera koje je realizovao ZZŠ je realizovan uz podršku SEECEL. Takođe navodi da Strategija uvodi preduzetničko učenje na nivou predškolskog obrazovanja, kao i da uključuje širu definiciju preduzetničkog učenja, odnosno sve ključne kompetencije. Smatra da treba i dalje raditi na razvoju preduzetničkih škola i kompetencije nastavnika.

Predstavnik Centra za stručno obrazovanje-CSO i član Radne grupe, Srđan Obradović, istakao je desetogodišnju ulogu CSO u implementaciji preduzetničkog učenja, posebno u sistemu srednjeg stručnog obrazovanja gdje je preduzetništvo uvedeno u svim programima, nastavnici obučeni, organizovana takmičenja, sajmovi, uspostavljeni preduzetnički centri u 3 srednje stručne škole, itd. U narednom periodu treba održati postignuti nivo i uključiti što više potencijalnih preduzetnika. Bitno pitanje za održivost su finansije, ali i koordinacija institucija u radu.

Sekretar Univerziteta Mediteran, Dragica Andjelić Nacrt Strategije smatra optimističnim, kao i to da je utemeljen na pravim dokumentima. Smatra da za cilj koji se odnosi na unaprjeđenje vještina nastavnika treba predvidjeti način realizacije i da treba uključiti ostale fakultete u njegovom definisanju.

Predstavnicu Montenegro Biznis Alijanse-MBA, Bojana Kalezić je dala primjedbu na to zašto MBA nije uključena u Radnu grupu jer je u proteklih 10 godina MBA radila na razvoju preduzetništva (posjeta osnovnim školama i dijeljenje priručnika i unaprjeđenje preduzetništva za srednje obrazovanje u 10 opština). Komentar je upućen i pismenim putem.

Direktor JU Srednje stručne škole “Vukadin Vukadinović” Berane, Vujica Popović je istakao da je Radna grupa uložila veliki napor za ovako važan dokument i da je u prethodnom periodu postignut značajan napredak. Posebno ističe aktivnosti u saradnji sa CSO koje se odnose na obuke učenika i nastavnika, izradu priručnika, takmičenja, preduzetničke centre, itd.

Direktor osnovne škole »Veljko Drobnjaković« Risan, Draško Ščekić, ističe da je već 10 godina uključen u razvoj i implementaciju preduzetničkog učenja i teži da škola, čiji je direktor, postane preduzetnička škola. Smatra da je dosta urađeno na razvoju preduzetničkog učenja, od edukacije, implementacije u nastavne programe, do saradnje sa institucijama (prije svega SEECEL-om) i razmjene iskustava sa drugim školama. Nedostaju nastavnici koji imaju preduzetnička znanja, a bitno je prepoznati i ulogu direktora kao i potrebu da škola bude podržana, čemu treba pristupiti na sistemski način. Nacrt Strategije predstavlja veliki iskorak u odnosu na prethodnu i izazov je njena implementacija.

Predstavnicu Asocijacije poslovnih žena-APŽ, Ljubica Kostić Bukarica smatra bitnim partnerstvo javnog i privatnog sektora u implementaciji Strategije i navodi da su članice APŽ učestvovala u promociji preduzetničke prakse u prethodnom periodu, što će se nastaviti i kada je u pitanju nova Strategija.

Nacrt Strategije je takođe prezentiran i na Okruglom stolu “Razvoj preduzetničkog učenja – Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015.-2019.”, koji su 13. novembra 2014. godine organizovali Privredna komora Crne Gore, Savez sindikata i Zavod za zapošljavanje.

U toku trajanja Javne rasprave Ministarstvu ekonomije-Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća su u pisanoj formi dostavljeni sledeći komentari, sugestije i predlozi:

PREDLAGAČ/ INSTITUCIJA	KOMENTAR/SUGESTIJA	OBRAZLOŽENJE
Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije daje akcenat na primjeni informaciono komunikacionih tehnologija u aktivnostima koje su prepoznate Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019 i prva napomena je da se osim u listi skraćenica Informaciono komunikacione tehnologije (ICT), odnosno Informacione tehnologije (IT), kao takve u tekstu Strategije ne pominju. Ono što se predlaže jeste da Strategijom treba naglasiti upotrebu informaciono komunikacionih tehnologija, kako u dijelu <i>Edukacija, obuke i sticanje znanja i vještina</i> , tako i u korišćenju elektronskih komunikacija, savremenih tehnologija, inetrnet portala kod međusobnog povezivanja svih uključenih strana u implementaciji Strategije.	Prihvaćeno. Korišćenje ICT tehnologija je značajno u oblasti cjeloživotnog preduzetničkog učenja iz razloga što je digitalna kompetencija jedna od 8 ključnih kompetencija za cjeloživotno preduzetničko učenje. Takođe, smisao za inicijativu i preduzetništvo, odnosno preduzetnička kompetencija, kao i digitalne vještine su u fokusu transverzalnih vještina koje promovise Evropska komisija.

<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja</p>	<p>Istaknuto je da je ovo veoma značajan dokumenat kvalitetno urađen, kako u pogledu postavljanja opštih i pojedinačnih ciljeva za razvoj cjeloživotnog preduzetničkog učenja, tako i u dijelu implementacije i monitoringa.</p> <p>Ono gdje želimo dati detaljnije objašnjenje vezano je za socijalno preduzetništvo. Naime, u dijelu Strategije „Analiza trenutne situacije i ostvareni napredak”, konstatuje se da aktivnosti na usvajanju Zakona i Strategije o socijalnom preduzetništvu nijesu realizovane.</p> <p>S tim u vezi, dajemo sljedeće obrazloženje:</p> <p>Programom rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu utvrđena je obaveza Ministarstva rada i socijalnog staranja da za II kvartal, u okviru Normativnog dijela (tačka 31) pripremi Predlog zakona o socijalnom preduzetništvu, a u okviru Prioritetnih obaveza (tačka 25), pripremi Strategiju socijalnog preduzetništva 2013-2016, s Akcionim planom za 2013. godinu.</p> <p>U cilju izrade ovog Predloga zakona bila je formirana radna grupa, u novembru 2012. godine, od predstavnika nadležnih ministarstava, reprezentativnih sindikata, poslodavaca i nevladinih organizacija.</p> <p>Takođe je bila obezbijeđena ekspertska pomoć, imajući u vidu kontekst inkluzivnog rasta koji je definisala Strategija »Evropa 2020«, a koja ne sadrži specifične predloge u pogledu načina razvoja socijalnog preduzetništva, kao i činjenicu da socijalno preduzetništvo nije regulisano primarnim, sekundarnim ili drugim izvorima prava Evropske unije, kao ni međunarodnim konvencijama čija je potpisnica Crna Gore, kao i činjenica da nema dovoljno primijenjenog iskustva u zemljama Evropske unije i regiona u ovoj oblasti</p> <p>U saradnji sa međunarodnim ekspertom koji je angažovan uz podršku CNVO radna grupa je pripremila Prijedlog zakona o socijalnom preduzetništvu, kojim bi se stvorio opšti pravni okvir za dalji razvoj socijalnog preduzetništva u Crnoj Gori.</p> <p>Međutim, prilikom finaliziranja teksta samog Prijedloga zakona nije bilo moguće postići zadovoljavajuće rješenje, jer su institucije koje su na posredan ili neposredan način nadležne za uvođenje ovog koncepta imale različita mišljenja.</p> <p>Ministarstvo finansija u načelu je prihvatilo preduzete mjere u dijelu unapređenja preduzetničke politike sa ciljem smanjenja socijalno ugroženih kategorija društva u Crnoj Gori. Međutim, nije bilo saglasno sa predloženim tekstom koji je sadržao odobravanje novih poreskih i drugih podsticajnih mjera i olakšica, osim mjera koje su već propisane postojećom regulativom, a što je direktno uticalo na održivost koncepta socijalnog preduzetništva. Takođe, smatra da se predviđenim konceptom predloženog propisa, teško mogu proizvesti pozitivni krajnji efekti u okviru</p>	<p>Prihvaćeno.</p> <p>Ključni evropski dokument Strategija „Evropa2020“ ne sadrži specifične predloge u pogledu načina razvoja socijalnog preduzetništva i isto nije regulisano pravnim aktima Evropske unije. Inicijativa za izradu Zakona o socijalnom preduzetništvu nije postigla zadovoljavajuće rješenje institucija koje su učestvovala u njenom radu. Takođe dokumentom nije postignuta saglasnost na odobravanje novih poreskih i drugih podsticajnih mjera i olakšica što je direktno uticalo na održivost ovakvog koncepta. Osim toga, smatralo se da predloženo rješenje zakona neće stvoriti normativne pretpostavke za razvoj socijalnog preduzetništva u Crnoj Gori.</p>
---	--	---

	<p>socijalne politike, kao i cjelokupnog ekonomskog ambijenta, kao i da fokus mjera nije usmjeren prema kategorijama teško zapošljivih lica.</p> <p>Sekretarijat za zakonodavstvo je bio stava da se predloženim propisom neće stvoriti normativne pretpostavke za razvoj socijalnog preduzetništva u Crnoj Gori, kao ni u dovoljnoj mjeri nijesu obezbjeđene pravne pretpostavke za njegov razvoj, odnosno nijesu se na najbolji način regulisala pitanja i odnosi koji su značajni za oblast socijalnog preduzetništva.</p> <p>Unija poslodavaca Crne Gore, u konsultaciji sa poslodavcima, smatra da zakon nema svoj „položaj“ u pravnom poretku Crne Gore i predložili su da se povuče iz procedure.</p> <p>Imajući sve ovo u vidu, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, je predložilo da se odustane od izrade predloženog zakona i strategije.</p> <p>Mišljenja smo da je neophodno doraditi dio koji se odnosi na socijalno preduzetništvo u okviru „Analiza trenutne situacije i ostvareni napredak“, jer kao što vidite iz prethodno rečenog Ministarstvo rada i socijalnog staranja je uložilo veliki napor za realizaciju ove aktivnosti, ali nažalost se ispostavilo da se još uvijek nijesu stekli uslovi za uvođenje socijalnog preduzetništva u Crnoj Gori kroz zakon i strategiju. U skladu sa gore navedenim takođe smatramo da je neophodno brisati tačku 5.3.4 iz Akcionog plana za implementaciju Strategije.</p>	
<p>Ministarstvo finansija</p>	<p>Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje za period 2015-2019. godine usklađena je sa razvojnim prioritetima Vlade Crne Gore. Istovremeno, politika razvoja preduzetničkog učenja je bazirana na dobroj praksi zemalja EU, uz uvažavanje svih nacionalnih specifičnosti.</p> <p>U tom smislu, prilikom izrade novih „povezanih“ strategija, neophodno je obezbijediti da prioriteti i strateški ciljevi vezani za preduzetničko učenje, dati u ovoj strategiji, budu inkorporirani u akcionim planovima za njihovo sprovođenje, kako bi se ostvario potpuno integrisani pristup razvoju preduzetničkog učenja.</p> <p>Kako je fokus Strategije na razvoju preduzetničke kompetencije u svim oblastima društva i na svim nivoima obrazovanja, realno je očekivati značajne benefite u smislu otvaranja novih radnih mjesta, preduzeća, društvene kohezije i konkurentnosti, kako na mikro tako i makro nivou.</p> <p>Sa druge strane, dobro su prepoznati problemi u realizacije prethodne strategije, pa u tom smislu i izražena potreba njihovog posebnog tretmana u narednom periodu.</p> <p>I na kraju, imajući u vidu ulogu i značaj mas-medija u razvoju savremenog društva, koja nije dovoljno zastupljena u ovoj strategiji, poželjno bi bilo kroz obrazovni program animirati ne samo djecu, već i odrasle, sa akcentom na</p>	<p>Prihvaćeno.</p> <p>Cjenimo i smatramo važnim komentar o ulozi mas medija u razvoju savremenog društva, pa samim tim i u promociji preduzetničkog načina razmišljanja u društvu. U okviru cilja 3, naglasili smo važnost uspostavljanja veza između obrazovanja privrede i društva koje treba da stvore preduslove za uspješne priče i primjere dobre prakse koje bi se trebale promovisati putem mas media. U strateškom cilju 4 posebno se naglašava podizanje nivoa svijesti i unaprjeđenje percepcije javnosti o značaju preduzetničkog učenja i njihovog veće učešće. U Akcionom planu su predložene specifične medijske kampanje u smislu praćenja događaja u okviru nedjelje malih i srednjih</p>

	praktične primjere preduzetničkog učenja i postignute rezultate u razvijenijim zemljama.	preduzeća. S tim u vezi, naša ideja je bila da se zainteresuju mediji da promovišu rezultate implementacije strategije i edukativnih programa koji će imati efekte na implementaciju strategije, jer su mediji važan alat za promociju.
Ministarstvo prosvjete	Ministarstvo prosvjete je saglasno sa tekstom Strategije.	
Privredna komora Crne Gore	Razmatranjem materijala koji se odnosi na Strategiju za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019 (radna verzija 1.0), od strane Sektora za obrazovanje Privredne komore Crne Gore, mišljenja smo da je strategija dobro urađena i da kao takva čini pozitivan korak u razvoju cjeloživotnog preduzetničkog učenja u Crnoj Gori.	
Montenegro biznis alijansa	<p>Montenegro Biznis Alijansa (MBA) je poslovna asocijacija koja od svog osnivanja učestvuje u kreiranju zakonske regulative koja se tiče biznisa i njegovog razvoja, pa naravno i Strategija koje se bave ovim pitanjima. Cilj MBA je da se obezbijedi što kvalitetniji biznis ambijent za sve privredne subjekte u Crnoj Gori. Montenegro Biznis Alijansa je prepoznata kao organizacija koja od svog osnivanja angažovana u podsticanju preduzetništva. Montenegro biznis alijansa smatra da je Strategiju potrebno što je moguće više konkretizovati i postaviti mjerljive ciljeve. Mjerljivi ciljevi bi obezbijedili efikasnije sprovođenje Strategije, lakše definisanje Akcionog plana i pouzdaniji feed-back.</p> <p>Komentar u pojedinostima</p> <ul style="list-style-type: none"> • U dijelu Strategije - Vizija - gdje je dat šematski prikaz „Cjeloživotno preduzetničko učenje“, u okviru četvrtom, navodi se kao vizija za „Visoko obrazovanje“ - „Bolje mogućnosti za osnivanje preduzeća“: <p>Smatramo da ovaj dio: „Bolje mogućnosti za osnivanje preduzeća“, ne treba biti naveden u ovom dijelu, ali da sa druge strane obavezno treba navesti: „Povezivanje istraživačkih centara (univerzitetskih i drugih) i privrede“. Ovo iz razloga što je prepoznata važnost povezivanja istraživanja i razvoja, nauke i privrede, kao jedan od najvažnijih razvojnih potencijala.</p>	<p>Saglasni smo da je Strategiju potrebno što je moguće više konkretizovati i postaviti mjerljive ciljeve kao bi se obezbijedilo efikasno sprovođenje Strategije i Akcionog plana. S obzirom da je riječ o strateškom dokumentu, neophodno je da postoji fleksibilnost odnosno prilagodavanje strategije u skladu sa godišnjom implementacijom. Iz tog razloga konkretni ciljevi će biti definisani u okviru godišnjih akcionih planova kako bi strategija obezbijedila sveobuhvatnu strukturu za postizanje specifičnijih godišnjih ciljeva.</p> <p>U pomenutom dijelu je „Bolje mogućnosti za osnivanje preduzeća“ dat je uži koncept definicije preduzetničkog učenja, kao i to da je isti usaglašen sa evropskim okvirom. Stoga smatramo je navedena formulacija ispravna.</p> <p>Saglasni smo sa formulacijom da je „Povezivanje istraživačkih centara (univerzitetskih i drugih) i privrede“ neophodan preduslov, ali da je osnivanje preduzeća bolji rezultat. Mišljenja smo da je navedenu</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Takođe, u istom dijelu Strategije - u okviru petom „Obrazovanje odraslih“: <p>Smatramo da je sami okvir potrebno nazvati „Cjeloživotno učenje“. Ovo iz razloga što je „obrazovanje odraslih“ termin koji se prvenstveno odnosi na formalno obrazovanje, dok cjeloživotno učenje se odnosi na usavršavanje znanja i vještina. U istom okviru se navodi: „Veća zastupljenost novoosnovanih preduzeća i socijalnog preduzetništva“ - to nije dio obrazovanja odraslih, a posebno ne cjeloživotnog učenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> U dijelu Strategije - „Faze razvoja u oblasti napretka“, gdje se navodi da je: „Prepoznata (je) važnost preduzetničkog učenja za ukupan socio-ekonomski razvoj države i u skladu sa tim 2007. godine je formirana radna grupa sačinjena od predstavnika najvažnijih partnera na nacionalnom nivou...“ <p>Smatramo sasvim neumjesnim kategorisanje partnera kao „najvažnijih“ iz prostog razloga, što nijesu obuhvaćene pojedine organizacije, koje su u Crnoj Gori, posebno prepoznate po razvoju preduzetništva, uključujući i</p>	<p>formulaciju bolje postaviti kao važan zadatak koji se treba ostvariti tokom implementacije strategije.</p> <p>Slažemo se da je ovaj dio bilo moguće preformulisati kao „cjeloživotno učenje“. Međutim, cilj je bio da se nagasi razlika između obrazovanja za mlade osobe u školama i na univerzitetima u odnosu na šanse za obrazovanje ljudi u kasnijim godinama. Smatramo da je za većinu ljudi koncept „obrazovanje odraslih“ razumljivije i manje tehnički postavljeno u odnosu na formulaciju „cjeloživotno učenje“ i naglašava ovaj važan segment cjeloživotnog neformalnog učenju. Takođe smatramo da je novi programi Evropske komisije, kao što je Erasmus za mlade preduzetnike veoma dobar primjer kombinovanja obrazovanja odraslih sa mogućnostima za neformalno obrazovanje i smatramo da je važno promovisati ovakav pristup učenja. Zbog toga ovdje pravimo vezu sa osnivanjem novih preduzeća, jer onda kada su podržana ona služe kao primjeri dobre prakse u pristupu cjeloživotnog preduzetničkog učenja koji uspješno može razviti preduzetničku kompetenciju u periodu nakon formalnog obrazovanja.</p> <p>Vezano za proces konsultacija, radna grupa je formirana na osnovu iskustva prethodne strategije, članstva u Nacionalnom partnerstvu za preduzetničko učenje koje je formirala Vlada Crne Gore. Cijenimo aktivnosti koje Montenegro Biznis Alijansa u prethodnu sprovela na planu unaprjeđenja preduzetničkog učenja, i očekujemo da se</p>
--	---	---

	<p>Montenegro Biznis Alijansu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U dijelu Strategije - „Unapređivanje preduzetničkog učenja u sistemu formalnog obrazovanja“: <p>Smatramo da je potrebno preduzetništvo, svakako, uvesti u školski program, ne samo kao izborni, već i kao obavezni predmet. Ali, smatramo da je problem u obrazovanju nastavnog kadra. Treba uzeti u obzir da preduzetništvo može predavati samo preduzetnik. Samo osoba koja se oprobala u preduzetničkoj vještini može svoje iskustvo, znanje, prenijeti nekome drugom. Stoga, ne treba previše pažnje posvećivati obrazovanju nastavnog kadra za preduzetništvo. Mišljenja smo (iz iskustva) da je pametnije, pronaći model kojim će se obezbijediti da nastavu iz preduzetništva sprovode preduzetnici, bez obzira da li su obrazovani kao nastavnici ili ne.</p>	<p>MBA uključi kao značajan subjekt u realizaciji aktivnosti koje će biti predviđene godišnjim akcionim planovima.</p> <p>Za predlog da preduzetništvo mogu predavati samo preduzetnici imamo drugačije mišljenje. Tačno je da je važna uloga preduzetnika u okviru preduzetničkog učenja (npr. kao gostujući predavači, mentori, prezenteri studija slučaja itd), ali želimo da istaknemo sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj preduzetničke kompetencije se ne odnosi prvenstveno na pokretanje biznisa, već na razvoj seta značajnih vještina za cjeloživotno učenje, dakle uključuje uži i širi koncept preduzetničke kompetencije EK. Ovo nužno ne znači uključivanje preduzetnika, posebno na fakultetima koji nijesu sa biznis orijentacijom. - Iskustvo pokazuje da čak i u okviru visokog obrazovanja, većina fakulteta sa preduzetničkom orijentacijom ne „stvora“ preduzetnike. Međutim, kroz kontakte sa poslovnim ljudima, istraživačima i drugim vezama sa biznisom i uz kombinaciju pedagoških vještina, mogu doprinijeti razvoju preduzetništva u poslovnom smislu, dakle u partnerstvu sa preduzetnicima. Predavanje na fakultetima najčešće kombinuje elemente istraživanja, teorije i prakse i zahtijeva posjedovanje i akademskih i poslovnih vještina. Kombinacija istraživačkog rada sa poslovnom praksom predstavlja glavnu karakteristiku Univerziteta u pružanju preduzetničkog obrazovanja. Drugačije
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • U dijelu Strategije - „Unapređenje preduzetničkog učenja u sistemu neformalnog obrazovanja“: <p>Ukazujemo na činjenicu da „Vodič za otpočinanje biznisa“, ne može biti preduzetničko obrazovanje. Formalno otvaranje kompanije nije isto što i preduzetništvo. Takođe, samozapošljavanje isto tako ne mora da bude preduzetništvo. To što neko zna formalne procedure osnivanja kompanije, najčešće ukazuje na to da dobro poznaje statusno pravo, a da li je poznavanje statusnog prava osnov za preduzetničko djelovanje i učenje?</p> <ul style="list-style-type: none"> • U dijelu Strategije - „Odnos sa drugim nacionalnim strategijama i programskim politikama“: <p>Ukazujemo na činjenicu da „profesionalno savjetovanje“, ma kako reformisano bilo, ne može ni na koji način, ni konceptualno, biti slično „preduzetničkom učenju“. Preduzetničko učenje je cjeloživotno usavršavanje vještina i znanja. Kada neko otvori svoju kompaniju, pokrene sopstveni biznis, prema profesionalnom savjetu, to ni na koji način ne znači, da je „savjetovan“ (obrazovan) za preduzetničke vještine: kako tim svojim biznisom da upravlja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U dijelu Strategije - „Učenje o preduzetništvu u EU i primjeri dobre prakse“, gdje se navode elementi koje sadrži efikasno preduzetničko učenje, pod tačkom c) izbor zanimanja: „...preduzetništvu kao izboru zanimanja“. <p>Ukazujemo na konceptualni propust: Preduzetništvo nije izbor zanimanja, u kontekstu u kom se ovdje koristi.</p>	<p>rečeno, u većini preduzetničkih kurseva angažovani su različiti gostujući predavači koji su aktivni u preduzetništvu kao i gostujuća mala i srednja preduzeća, što doprinosi kvalitetu nastave iz preduzetništva.</p> <p>Ipak, smatramo važnim da postoji značajna i veća potreba za uključivanjem preduzetnika u obrazovne procese.</p> <p>Slažemo se da samozapošljavanje i osnivanje preduzeća, samo po sebi ne predstavlja preduzetništvo. Unaprjeđenje vještina i raspolaganje informacijama o koracima za samozapošljavanje i osnivanje preduzeća je važan element ali za otpočinjanje dugoročnog procesa razvoja preduzetničke kompetencije. Zato naglašavamo da „profesionalno savjetovanje“ ne predstavlja u potpunosti preduzetničko učenje, ali je važna komponenta u okviru istog kao i polazna tačka za dalji razvoj vještina.</p> <p>Smatramo da je „preduzetništvo kao izbor zanimanja“ korektno formulisano. Postoji mnogo dokaza koji pokazuju da preduzetništvo (u poslovnom smislu) treba i može se smatrati izborom zanimanja. Šire posmatrano, razvoj preduzetničkih vještina uvećava šanse za širenje mogućnosti za različite izbore zanimanja.</p>
--	--	--

	<p>U dijelu strategije - „Akcioni plan implementacije strategije“:</p> <p>Smatramo da je neophodno Montenegro Biznis Alijansu, uključiti u sledeće operativne ciljeve:</p> <p>1.2.5. Razvoj preduzetničkog univerziteta - 2.5.3 - Učiniti cjeloživotno učenje centralnom misijom u visokom obrazovanju - u glavne partnere u realizaciji osim navedenih dodati i MBA; 2.5.4 - Snažiti obezbjeđivanje profesionalnog savjetovanja na tercijalnom nivou kroz direktniji fokus na preduzetništvu kao izboru zanimanja - u glavne partnere u realizaciji osim navedenih dodati i MBA,</p> <p>1.3.1 Razvoj partnerstava između škola i preduzeća - 3.1.2 - Realizacija pedagoško-andragoškog osposobljavanja za mentore (instruktore praktične obuke) u preduzećima - u glavne partnere u realizaciji osim navedenih dodati i MBA; 3.1.3 - Unaprijeden proces uključivanja preduzetnika sa uspješnom biznis praksom u praktičnu nastavu/sklapanje ugovora o saradnji između ustanova visokog obrazovanja i relevantnih privrednih subjekata - u glavne partnere u realizaciji osim navedenih dodati i MBA,</p> <p>3.3.2 - Razvoj preduzetničkih vještina kroz programe obuke i mentorstva za MSP - 3.2.1 - Realizacija programa obuke za novoosnovana preduzeća - u glavne partnere u realizaciji osim navedenih dodati i MBA; 3.2.3 - Realizacija obuka za zaposlene u institucijama koje se bave podrškom MSP - osim navedenih aktera dodati i MBA; 3.2.5 - Promocija obuka o konkretnim temama prepoznatim kroz analizu potreba za osposobljavanjem za ciljnu grupu novoosnovanih preduzeća, MSP koja ostvaruju rast, i zaposlenih u MSP (npr. finansije, internacionalizacija, rast preduzeća, žene u preduzetništvu, ekološka održivost, društvena odgovornost) - osim navedenih aktera dodati i MBA; 3.2.6 - Realizacija obuka o konkretnim temama prepoznatim kroz analizu potreba za osposobljavanjem - osim navedenih aktera dodati i MBA,</p> <p>4. 3.4 - Veća relevantnost tercijalnog obrazovanja u zadovoljavanju potreba za stručnim znanjima i vještinama u Crnoj Gori - 3.4.4 - Unaprijediti proces uključivanja preduzetnika sa uspješnom biznis praksom u praktičnu nastavu/sklapanje ugovora o saradnji između ustanova visokog obrazovanja i relevantnih privrednih subjekata - u glavne partnere</p> <p>5. 4.1 - Podizanje svijesti društvene zajednice o važnosti preduzetničkog učenja - 4.1.1 - Promocija preduzetničkih ideja - osim navedenih aktera dodati i MBA; 4.1.2 - Pripremiti informatore i</p>	<p>Komentar se odnosi na aktivnosti u okviru Akcionog plana 2.5.3, 2.5.4, 3.1, 3.1.3, 3.2, 3.2.1, 3.2.3, 3.2.6, 3.4, 4.1.1, 4.1.3</p> <p>Prihvaćeno.</p>
--	--	--

	<p>priručnike o modelima podrške razvoju preduzetničkih znanja i vještina - osim navedenih aktera dodati i MBA; 4.1.3 - Medijska kampanja podizanja svijesti o preduzetničkom učenju - osim navedenih aktera dodati i MBA.</p> <p>Zaključak</p> <p>Montenegro Biznis Alijansa, koja je prepoznata u Crnoj Gori i šire, kao biznis asocijacija, koja od samog osnivanja radi na promovisanju preduzetništva i obrazovanju preduzetnika, pozdravlja sve napore koji se preduzimaju sa ciljem podsticanja preduzetničkog učenja.</p> <p>Primjedbe koje su date na predmetnu Strategiju smo dali sa ciljem: što bolji preduzetnički ambijent i što snažnije podsticanje preduzetništva. Smatramo da takav ambijent može biti obezbijeđen uključivanjem svih (ne najvažnijih) zainteresovanih strana.</p> <p>Preduzetničko učenje je važan razvojni resurs, ali samo uz potreban preduzetnički ambijent. Preduzetnički ambijent treba razvijati kroz formalno, ali i više, kroz neformalno obrazovanje. Preduzetništvo se može učiti samo od preduzetnika.</p>	<p>Slažemo se sa konstatacijom da treba uključiti sve relevantne subjekte u implementaciji Strategije i zahvaljujemo se na doprinosu MBA u budućoj realizaciji iste.</p> <p>Što se tiče stava da preduzetničko učenje treba razvijati više kroz neformalno obrazovanje, naš stav je da je neophodno napraviti balans između različitih inputa na različitim nivoima učenja i uključiti različite preduzetničke vještine. Smatramo da je važno naglasiti razliku između razvoja opšte preduzetničke kompetencije (za sve i u pristupu cjeloživotnog učenja) u odnosu na razvoj specifičnih vještina i ponašanja koje su potrebne da bi se postao uspješan preduzetnik.</p>
<p>Univerzitet Donja Gorica</p>	<p>Univerzitet Donja Gorica (UDG) izražava zadovoljstvo zbog postojanja strateških ciljeva Vlade Crne Gore okrenutih razvoju preduzetništva i inovacija među mladim ljudima Crne Gore. Kao Univerzitet sa preduzetničko-istraživački orijentisanim studijama, UDG će vrlo rado podržati inicijativu i učestvovati u sprovođenju Akcionih planova predviđenih za narednih pet godina u okviru Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015 - 2019. Kako UDG u cjeloživotnom preduzetničkom obrazovanju vidi šansu za mlade ljude, u sprovođenju Strategije u Univerzitetu Donja Gorica možete naći partnera.</p> <p>Univerzitet Donja Gorica je sam nastao kao plod preduzetničke ideje i svoje studije bazira na preduzetništvu, inovacijama i kreativnosti. Od samih početaka, UDG gaji preduzetničku kulturu i već za sobom ima bogato preduzetničko nasljeđe. Cilj studija na UDG je razvoj sposobnosti i preduzetničkog načinja razmišljanja studenata. Osim što i sam predstavlja preduzetnički poduhvat, u cilju razvoja preduzetništva UDG sporovodi različite aktivnosti. Uvođenjem predmeta Preduzetništvo i inovacije u nastavne planove svih fakulteta, UDG nastoji da biznis logiku razvija u okviru svih naučnih disciplina koje nudi. Kakvo je preduzetničko nasljeđe UDG-a govori i činjenica da u okviru</p>	<p>Prihvaćeno. Izražavamo zadovoljstvo iskazanom ponudom za partnerstvo u implementaciji Strategije kao i doprinos u djelu aktivnosti koje je UDG realizovao u predhodnom periodu u smislu promocije preduzetničkog učenja. Smatramo korisnim način na koji UDG planira da uključi preduzetništvo i inovacije na svim fakultetima, što predstavlja važan element za jačanje preduzetničkog učenja na visokom obrazovanju u narednim godinama.</p>

	<p>osnovnih studija na Fakultetu za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis postoje postdiplomske studije "Preduzetnička ekonomija", osnovane još 1992. godine. Isto tako, organizuju se primijenjene osnovne studije Preduzetništvo, menadžment i biznis - PMB studije, namijenjene razvoju otvaranja novih firmi, odnosno razvoju porodičnog biznisa.</p> <p>Da se UDG temelji na preduzetničkim osnovama, potvrđuju mnoge aktivnosti koje se organizuju u okviru Univerziteta Donja Gorica, kao i postignuti rezultati studenata UDG, a to su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Škola preduzetništva i inovacija za mlade; 2. Berza preduzetničkih ideja; 3. Studentski Biznis Centar - SBC; 4. Preduzetništvo i inovacije kao predmet na svim fakultetima; 5. Časopis "Preduzetnička ekonomija"; 6. Učešće u projektima SEECEL i IdeaLab; 7. Globalna nedjelja preduzetništva; 8. Biznisi koje su pokrenuli studenti UDG-a (npr. zaposli.Me) i sl. <p>Sve ove aktivnosti zahtijevaju velika kako novčana, tako i kadrovska ulaganja. U ovom kontekstu, izuzetno nam je drago da je novi Zakon o visokoškolskom obrazovanju izjednačio privatne sa državnim obrazovnim institucijama, te da je spreman da podrži ideje i inicijative za razvoj preduzetništva kojih na Univerzitetu Donja Gorica ima sve više.</p>	
<p>Filozofski fakultet Nikšić</p>	<p>Sugestija vezane za preduzetničko učenje i nastavu na filozofskom fakultetu, tj. njegovim filološkim jedinicama: U Strategiji se vide preklapanja sa ciljevima nastave stranog jezika. To je ono što se radi na predmetu metodika, samo što je fokus na nastavi stranog jezika, a u projektu preduzetničkog učenja. To može da bude usko povezano jer i sami budući nastavnici stranog jezika treba da imaju sve te vještine ili makar većinu kako bi tu preduzimljivost, kao samo jednu od vještina, prenosili na studente...</p> <p>Zato izdvajamo tri stavke koje su povezane sa metodikom nastave, a pošto je ovdje isto riječ o nastavi (samo preduzetništva), može se primijeniti šire:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veće samopouzdanje i samomotivacija Prilagodljiviji i kreativniji pojedinci 2. Veća spremnost za preuzimanje rizika. Unaprijeđene vještine za upravljanje preduzećem 3. Inkorporisanje nastave i učenja o ključnim kompetencijama u sve segmente obrazovanja i osposobljavanja. Učenje o stručnim znanjima i vještinama za upravljanje preduzećem. <p>U ovom odgovoru se vidi segment promišljanja koji se odnosi na metodiku nastave stranih jezika, tj. primjenu preduzetničkog učenja na filozofskom fakultetu, dok bi</p>	<p>Prihvaćeno.</p> <p>Evidentno je da postoje jaki komplementarni pristupi između cjeloživotnog preduzetničkog učenja i razvoja vještina za učenje jezika. Oba su dio fokusa Evropske komisije koji se odnosi na transverzalne vještine (preduzetnička kompetencija, digitalna pismenost, jezici). Pozdravljamo i prihvatamo vašu sugestiju koja identifikuje ovu važnu vezu. Takođe, želimo da naglasimo da preduzetničko učenje treba da pronađe načine da se poveća fokus na prisvajanje ključnih vještina povjerenja, motivacije i rizika i uključi razvoj ovih vještina u predmetima koji nijesu sa biznis orijentacijom (npr. uključivanje u nastavne planove za strane jezike). Važno je da naredna faza</p>

	<p>dobar modus mogao da se osmisli i za samu nastavu jezika, kao i za nastavu književnosti. U svakom slučaju u kontekstu uvodjenja predmeta preduzetničko učenje na visokoškolske jedinice u Crnoj Gori, iako mislimo da bi bolje bilo koristiti termin kurs, trebalo bi predano i dugo raditi.</p>	<p>razvoja preduzetničkog učenja u Crnoj Gori bude koncentrisana na razvoj preduzetničke kompetencije u okviru postojećih nastavnih planova kroz različite predmetne oblasti i da se ne smatra u potpunosti kao „nastava o preduzetništvu“.</p>
<p>Srednja stručna škola Bijelo Polje</p>	<p>Komentar 1- Opis postojećeg stanja. Smatramo da treba da bude poređenje zadatih i ostvarenih indikatora iz prethodne strategije. Ovo je više pregled dešavanja proteklih godina. Rezultati aktivnosti predstavljaju postojeće stanje, koje treba da se nadogradi kroz mogućnosti koje pruža ova nova strategija.</p> <p>Mišljenja smo da treba malo drugačije razvrstati šta je aktivnost, rezultat, a šta cilj.</p> <p>Na primjer u tabeli logičke matrice za intervenciju: Rezultati : Veće samopouzdanje i samomotivacija Prilagodljiviji i kreativniji pojedinci ... Postavlja se pitanje kako ovo izmjeriti, tj. kako postaviti indikator koji će izmjeriti u kvalitetu, kvantitetu i u kom vremenu ovaj rezultat. Možda bi pojedine efekte trebalo postaviti za rezultate kao na primjer efekat- Veća uključenost društvene zajednice i dodati u period sprovođenja strategije.</p> <p>Tabela Opštih ciljeva: Ovako postavljeni opšti ciljevi liče na aktivnosti, jer ne može nešto biti cilj-pogotovo opšti, a da glasi »Realizacija efikasnog preduzetničkog učenja... (napomena: nešto što se realizuje je na nivou aktivnosti, a opšti cilj se ne ostvaruje, nego mu se teži i treba uvijek pisati riječima doprinos, unapređenje, jer je za ostvarenje opšteg cilja “ odgovorno” mnogo činilaca).</p> <p>Čak je i rečenica Realizacija efikasnog preduzetničkog učenja nepravilo konstruisana, zato što je konačnost radnje u obliku realizacija suprotstavljena procesu koji traje u obliku »učenje«.</p> <p>Dalje, neopravdano često potenciranje na pojmu kompetencija i kompetentnost, uzrokuje sasvim suvišnu zapitanost nad stvarima koje se same po sebi podrazumijevaju. Npr. ne možemo profesora biologije preispitivati po principu kompetentnosti jer se njegova kompetencija podrazumijeva.</p>	<p>Slažemo se da je ovo važno, ali strategija kao višegodišnji dokument nije adekvatna za postavljanje strukture na ovako detaljan način. Potvrda navedenom su poređenja sa primjerima dobre prakse strategija preduzetničkog učenja u svijetu, koje su uzete u razmatranje prilikom pripreme ove strategije. Stoga, smatramo da bi ovu informaciju trebalo uključiti u godišnje izvještavanje o realizaciji mjera strategije koje će raditi Direkcija za razvoj MSP.</p> <p>Vežano za komentar na aktivnosti i rezultate iz tabele, ponovo naglašavamo da se radi o višegodišnjoj strategiji gdje specifične i direktno mjerljive rezultate treba definisati na nivou mjera u okviru godišnjih akcionih planova. Strateški rezultati definisani u ovoj tabeli treba da upućuju na mjerenje uticaja i dugoročnih efekata. Međutim, svjesni smo toga da je ovo u praksi kompleksna tematika koja stvara probleme prilikom mjerenja uticaja. Iz tog razloga, specifičniji rezultati mjera su definisani akcionim planom, a još detaljnije u okviru godišnjeg akcionog plana.</p> <p>Vežano za komentar na pojam kompetencija i kompetentnosti, naglašavamo da se konceptualni razvoj zasniva na različitim preporukama od strane EK i istraživanjima usmjerenim na</p>

	<p>Segment »Naučene lekcije« su odličan opis problema i same po sebi dobro definisane aktivnosti.</p> <p>Aktivnost 1- Snažnje Nacionalnog partnerstva Aktivnost 2- Unaprjeđivanje procesa transfera znanja i razmjena primjera dobre prakse sa podaktivnostima »Razvoj preduzetničkih škola«, »Izrada pedagoško-didaktičkog materijala za unaprijeđivanje kvaliteta realizacije preduzetničkog učenja u školama, »Osposobljavanje i kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika«, »Uspostavljanje programa dodjele bespovratnih sredstava u cilju podsticanja razvoja preduzetničkih škola« Aktivnosti 3- Efikasno korišćenje dostupnih sredstava.</p> <p>Predlaže se da pojedini opšti ciljevi postanu rezultati, kao ovaj opšti cilj 2, koji bi bio jedan odličan rezultat. Rezultat: Vaspitno-obrazovne ustanove sposobne da efikasno sprovede preduzetničko učenje na svim nivoima obrazovanja (sa malom korekcijom indikatora).</p> <p>Na osnovu isčitanog i razmišljanja o postojećem stanju, smatramo da bi trebalo postaviti jedan opšti cilj i to: Opšti cilj - Stvaranje preduzetničkog društva, koje je spremno za dugoročni ekonomski razvoj , a kroz sprovođenje vladavine prava doživotnu i sveopštu preduzetničku pismenost građana</p> <p>Specifični cilj- Unaprijeđivanje preduzetničkog učenja u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, a kroz razvoj ključne kompetencije primjenom principa preduzetničkog učenja, kao i kreiranje osnove za “ nadogradnju učenja” , uvođenjem preduzetničke kompetencije u predškolsko vaspitanje.</p>	<p>različite vidove kompetencija koje treba da budu razvijene u okviru različitih obrazovnih sredina. Prihvaćeno.</p> <p>Budući da se prihvata koncept komentara važno je da strategija ima sveobuhvatnu viziju o tome što se želi postići u narednom petogodišnjem periodu, sa detaljima njene implementacije i specifičnim ciljevima i rezultatima definisanim na nivou pojedinačnih godišnjih akcionih planova.</p> <p>Smatramo da je ovo već uvedeno u okviru postojeće formulacije vizije, ali predložena formulacija može biti uzet u obzir prilikom kreiranja godišnjih akcionih planova.</p>
--	---	---